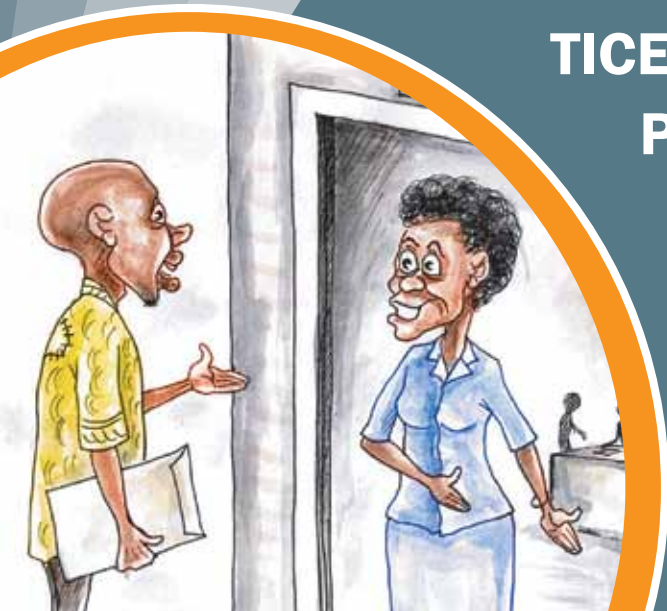

The Human Rights Centre Uganda

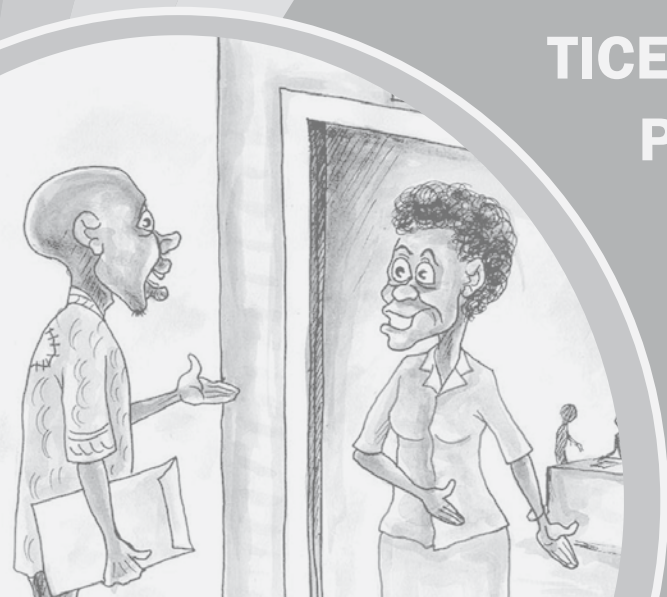
**YO ALUBA ME
CWALO KOKO TURO
TWERO PA DANO BOT
LAKARAN PA UN MA
TICE TYE ME NENO
PEKO MAKEMO
TURO TWERO
PA LUGWOK
TWERO PA
DANO**

The Human Rights Centre Uganda

**YO ALUBA ME
CWALO KOKO TURO
TWERO PA DANO BOT
LAKARAN PA UN MA
TICE TYE ME NENO
PEKO MAKEMO
TURO TWERO
PA LUGWOK
TWERO PA
DANO**

YO ALUBA ME CWALO KOKO TURO TWERO PA DANO BOT LAKARAN PA UN MA TICE TYE ME NENO PEKO MAKEMO TURO TWERO PA LUGWOK TWERO PA DANO

LOK MUKWONGO IKOM BUK MAN.

Moka pa Dul me UN ma Tito Kamaleng Twero pa lugwok Twero pa Dano (UN Declaration on the Rights of Human Rights Defenders) waco nimeno dano acelacel tye ki tic me yilo malu ki me gwoko twero pa dano. Latin buk man Dul me Human Rights Centre Uganda okato kwede pi konyo tic pa lugwok twero pa dano ma tic gi pire tek mada ni.

Wangeyo ni ikare mapol kiketo peko ikom lugwok twero pa dano pi lok me tic gi ento lugwok twero pa dano mukene pe gitye ki ngec ikom cik ma myero okony gi ka ginongo peko.

Iyi buk man wamito wa nyut bot lugwok twero yo ma myero kilub ka gimito kube atir ki lok wa bot Dul mogo pa UN ma gigamo koko pa dano(UN Special Procedures). Latin buk man bikonyo lugwok twero ma gitye ki miti me cwalo lok kom turo twero pa dano bot Dul me UN.

Latin buk man kicoyo ki leb abiro ma kiloko i Uganda ma gin aye leb Acholi, Teso, Kicwaili, Lango, Luganda, Lunyankole, Lukiga, Lunyoro ki Lutooro.

Wamito wamok kany nongo kony ki bot Lacungo dwar me lobo Norway ki bot dul me Irish Aid ma kony man oweko yub me kati ki buk man otime.

YO ALUBA ME CWALO KOKO TURO TWERO PA DANO BOT LAKARAN PA UN MA TICE TYE ME NENO PEKO MAKEMO TURO TWERO PA LUGWOK TWERO PA DANO

Yo aluba me cwalo koko bot Lakaran pa UN ma tice tye me neno peko makemo turo twero pa lugwok twero pa dano malube ki moka pa UN makwako Twero pa Lugwok Twero pa Dano.

YERO NGEK AME OPORE

- Ma pwudi pe icwalo koko ni, nen ni jami ducu ma mite tye t maitito i waraga me koko man. Kace mite ni icwal koko meri oyot oyot, itwero cwalo koko ma meri labongo tito nyig kop ducu mamite ento pe pa nyig lok ducu mamitebiweko tek tutwal me ngiyo kor koko man.
- Kace itye kingec mukene ma konyo, giromo bedo me konyo lubo loki. Lanyut ngec mukene ma mite tye kicimo piny kany. Ngec magi pirgi petek tutwal ento romo bedo me konyo tutwal i winyo koko ni.

MUNG

Ngat ma ocwalo koko ne kibitonyinge bot gamente ka Lakaran pa UN maloyo lok ma okemo twero pa lugwok twero pa dano tye ka kube ki gamente ka kitye kalubo yo koko meri . Dul me UN man pe twero lubu yo koko ma meri labongo tito yin anga.. Kace ngat ma kituro twero ne obedo latin (pe oo kamwaka 18)Lakaran man pa UN bitito nyinge ki kabedo ne ka kitye kube ki gamente pi lubo yo koko ento pe kibiketo nyinge i ripot mo keken ma kibimiyo bot lwak. Ngatit ma kinongo kede ngec kibote makwako koko ki ngat ma ocwalo koko twero lego ni pe kiket nyinge i ripot matye pi lwak ducu.

Ngec makwako kama kinonge iye ngec man me turo twero pa dano gibigwokome imung, nikwanyo kace wone oye ni kitwero yaro kamaleng. Ikare me miyo ngec makwako koko ni itwero tito kace tye dok kit ngec mukene ma imito ni obed imung.

NGEK MAPIRE TEK

1. Nying lacwal koko

Nen ni imiyo nying me batija ki me peni ci icoo nyingi maber dok kakare. Macalo Lanyute: Joshua Yiga Matovu.

(Gitwero turo twero pa dano mo en kekene onyo pa jo ma guribbe kacel pi timo gi mo ni onyo kit dul mo ni..)

2. Dano ma kituro twero ne ni tiyo tic ango pi gwoko twero pa dano.

Kit tic ango me twero pa dano ma ngat ma kok ni kituro twero ne (ka tiyo kekene,onyo i te dul) obedo ka tiyo? Macalo Lanyut: lacung pi twero pa mon, luco

YO ALUBA ME CWALO KOKO TURO TWERO PA DANO BOT LAKARAN PA UN MA TICE TYE ME NENO PEKO MAKEMO TURO TWERO PA LUGWOK TWERO PA DANO

karatac akwana,lacung pi twero pa lutino, ki mukene mapol.

- Kace lakoko obedo dano matiyo en kekene, nen ni imiyo ngec makwako kace iye lacoo onyo dako, mwaka, anywali ni ki dog tici.
- Ka ngat I kok obedo dano ma pire kekene onyo obedo dul mo, nen ni imiyo ngec kit ma kitwero kube kede.. Ngec man kibigwoko imung.
- Kace mite, nen ni iketo boma ki lobo ma ngat ma kituro twero ne(kadi dano kekene,onyo dul mo) tiyo iye tice me gwoko twero pa dano.

3. Koko malube kituro twero pa dano

Ngo otime? Kwene? Awene? Man kono kombedi dong loke tye nining?

4. Otim bal man

Mii kit ngec mo keken i kom ngat ma koko tye ikome ni oturo twero pa dano: lanyute:Coo aryo (ma guruko bongo mony?); rwom me tic gi; katice onyo kit ngec mo keken ikom gi onyo nying tic gi.

5. Lucaden

Onongo tye lucaden mo icawa ma bal man otime? Onongo dok tye jo mukene ma kituro twero gi?

6. Gin ma luloc otimo

Kiwaco pi bal man bot luloc mo keken ma lok man kwako gi?

Gin ango madong kityeko timo?

7. Gin ma ngat ma kituro twero ne onyo dul maloyo lok me twero pa dano otimo.

Ci koko man dong kityeko kati kede kamaleng bot lwak?

Ci ngec man kityeko dong cwalo bot gurup mukene maloyo lok me twero pa dano?

8. Kube pa bal man ki tic me gwoko twero pa dano

Pingo itamo ni timo bal man ikome obedo macalo adwugi me tic ma en otimo ma malube kitwero pa dano?

YO ALUBA ME CWALO KOKO TURO TWERO PA DANO BOT LAKARAN PA UN MA TICE TYE ME NENO PEKO MAKEMO TURO TWERO PA LUGWOK TWERO PA DANO

Kama kituro twero man okelo dok bal mukene mapol, nen ni iwaco gi ducu kore ki kore. Lanyute, kace koko me acel tye ni dano matiyo pi twero pa dano kimako, myero itit matut kit ma kimako kede. Kace dong kityeko cwale i buc, ngec mukene ma mite romo bedo ikine jami magi: Kama kitye kagwoke iye; kace kiye ki dano man rwate ki lapilida ne; kama kitye kagwoke iye, kama gigwoke iye tye ningo; koko ma kitye kede ikome; ki mukene.

9. Gin makong otime con

Kace onongo gin mo kong otime con ma rom ki man, nen ni imiyo ngec odoco.

10. Nga matye kamiyo ngec man?

(Imung)

Mii nyingi ki kit mekube kwedi. Mii dog tici, kace mite.

Ngati mo en kekene onyo dul mo romo cwalo lakit koko man.

11. Ngec manyen

Nen ni icwalo ngec mukene manyen ma inongo oyot oyot. Pire tek tutwal me ngeyo kace dok aloka loka mo obedo tye i kom ngat ma kituro twero ne.

Ngec manyen kitwero miyo ka:

- ngec mukene mamite kityeko niang (lapore:Ka dong kingeyo latim bal);
- jami manyen otime (lapore: ngat ma kimako dong kigonyo ki i buc).

Lanyut me waraga makicwalo bot Lakaran me UN matiyopi twero pa lugwok twero pa dano.

Ms. Stella Wanyana, lapilida, bedo i [nying boma ki lobo kanya en tye iye). Stella Wanyana tiyo tic me konyo cobo twero pa jo ma kaka manok i lobo man bedo ki ot buto ma ber. En dong obedo lamemba me dul pa lupilida pa mon.

Stella Wanyana onongo ngec malube ki bura kibot ngat ma en pe ngeyo kun buro kwo ne. Malube ki ngec ma obino bot wa, i nino dwe [nino/dwe/mwaka] Ms. Stella Wanyana onongo waraga i opice matye i [nying boma/taun]. Waraga man onongo kicoyo bote dok tye ki nyig coc man iye "gwoke tutwal". Medo ikom meno, nino mukene coo mogo iyi mutoka matar obedo kalubo kor Ms. Stella Wanyana momot ikare ma en tye karyemo mutoka ne kun tye kadok gange ki i gang tice.

YO ALUBA ME CWALO KOKO TURO TWERO PA DANO BOT LAKARAN PA UN MA TICE TYE ME NENO PEKO MAKEMO TURO TWERO PA LUGWOK TWERO PA DANO

Stella Wanyana onongo pe romo tito atir nga gi ma coo aryo magi obedo onyo mutoka gi. Lawot Ms. Stella Wanyana ma onongo tye kede iyi mutoka ne bene oneno mutoka man ka lubo kor gi. Stella Wanyana omiyo ngec man ma otime bot polic [nying/ kama opici man tye iye] nino acel ma gin man otime kede. Polic ocako kwedo kor loke. En dong omiyo ngec man bot dul pa lucoo karatac akwana man [nyinge].

Mwaka acel okato [nino dwe], lapilida mukene ma dong tye kacung pi kaka aceli macalo pa Stella Wanyana onongo waraga matye kaburo kwo ne macalo ma kicwalo ki lamego Stella Wanyana ci inge lacen kineke woko (nino dwe) jo ma oneke ngato pe mangeyo. Waraga man dul lupilida pa mon me Uganda aye ocwalo, i ongolo ki bot lamego Stella Wanyana matiyo bot gi.

Ngec mukene mapol

[Dwe aryo inge lacen] Watyeko niang tin [nino dwe] ni okwed kor lok i polici otyeko tyeko tic man laworo. Kityeko mako coo aryo dok bene dong kicwalo gi i buc pi adot me cwalo waraga me buro kwo bot lamego Stella Wanyana i [nino dwe] kede me lubo kor mutoka ne i kare ma tye ka aa ki opice kurune. Coo aryo magi kibicwalo gi woko inyim kot i cabit aryo mabino.

Ma cwinye yom pi amak man, lamego Stella Wanyana tamo ni dano ma ocwalo oda me timo bal man tye agonya. En otyeko kwayo polic me mede ki kwedo kor ngat meno.

Ngec makwako kabedo ma mite pi cwalo koko kede mede ki konyo i anyim

- Latic pa Dul me UN Special Rapporteur obicwalo ngec ni ginongo waraga man ka ilego pire. Oromo kube ked gi gi i cawa mo keken me mede i nyamo lok mukene.
- E-mail gi tye: urgent-action@ohchr.org. Waraga ma kicwalo myero wac kit twero ango ma lagwok twero meno cung pire. Fax: +41 22 917 9006 (Geneva, Switzerland)
- Cim: +41 22 917 1234. Man namba cim pa dul me United Nations matye i Geneva, Switzerland. Ogo cim myero openy me lok ki latic matye i opici me United Nations High Commissioner for Human Rights matye katic i dul makwako gwoko twero pa dano, ki dong tutwale latic matye loyo lok me gwoko twero pa dano man UN Special Rapporteur.

The Human Rights Centre Uganda,
P. O. Box 25638, Kampala,
Uganda.

Telephone: +256 414 266186
E-mail: hrcug@hrcug.org
Website: www.hrcug.org